

tri mesece 1 gold. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja administraciji „Srpske Zore“. (Administration der „Srp-ska Zora“ in Wien, III. Praterstrasse Nr. 13.) Naroč-nino za Srbijo prejema knjigarna g. V. Vabožića v Belemgradu.

* *Službenega pravilnika za c. kr. vojsko (armado) II. del*; poslovenjen po stotniku g. Andreju Komelju, je ravnokar prišel v Celovcu na svitlo. 11 pôl obsega-joča knjižica razpada v 7 oddelkov in je kakor I. del spisana v pravilnem pa lahko umevnem slovenskem je-ziku. Cena jej je 30 kr. Ker je slavno vojaško mi-nisterstvo tudi ta del potrdilo, smemo pričakovati, da bodo dotični gospodje poveljniki na vso moč skrbeli za to, da pride podučna knjižica vsem vojakom sloven-ske narodnosti v roke, vsaj nihče tajiti ne more, da jim je kot voda ribi potrebna. Upajmo, da se sloven-skim knjigam gosp. Komelja ne bode godilo to, kar se je godilo drugim našim šolskim knjigam, predno je slovenski jezik v naše šole predril, in pa potem, ko so nekatere knjige prišle na svitlo. Izprva so protivniki našega jezika kričali: „was wollt's ihr Kraner oder Windische mit euerer Sproch; ihr hobt ja keine Bücher“. Ko pa smo knjige dobili, odbijali so jih z neslano pret-vezo: „die Bücher sind nicht windisch — sonder kroba-tisch oder russisch geschrieben.“ — Ker velecenjeni naš rodoljub na polji vojaškega slovstva ledino orati mora, naj bi ne opešal pri trudapolnem delu; dober sad po-štene setve gotovo ne bode izostal.

Ozir po svetu.

Še nekaj o Bosni.

Leta 1839 in 1840 je neki Hrvat prehodil Bosno in Hercegovino — piše „Danica“ — in čudne reči je bil popisal o ondodnem stanju. Bosna ima dosti lepih ravnin, pa največ leže pusté, da človeka srce boli. Bosna sploh je rodovitna zemlja, to kaže sadje, ki ga imajo dokaj.

Kar se tiče stanú kristjanov, pravi potnik, je zanje najhuje po Sarajevskem polji. Ondi kristjani nimajo nič pod milim nebom, ne hiše, ne pahišja, ne mačke: kar koli se vidi, vse je agovo (aga, nekak turški po-vestnik, zapovednik, poveljnik). (Bosna je bila namreč l. 1465 od Turkov premagana; takrat se je plemstvo poturčilo in torej ohranilo svoja posestva, ljudstvo je ostalo krščansko, vse zgubilo in mora strahovito trpeti od teh divjih poturčencev.) Po „hišah“ sedé samo Turki; „vlahi“ (kakor imenujejo kristjane) sedé po „košarah“, pletenicah. Zunaj Sarajevskega polja, koder kristjanje sami sebi hiše delajo, Turki skrbno oprezujejo, da bi kdo sebi ne naredil malo bolje hiše; ako to stori, precej ga tirajo pred sodnijo in ga prašajo: „Pa mar tudi krst, tudi ti hočeš imeti hišo, tudi ti si nekak aga? le brž v zapor, dokler ne plačaš toliko in toliko stotin grošev. Hiša naj se mu vzame, in dajte jo kakemu turčinu. Za tebe pa je košara, lipov krst; ti si napravi košaro.“ Te košare so pletene iz protja, kakor koš, in z blatom zalepljene, streha je iz slame ali sena.

Sarajevac jeseni in na spomlad kristjanu dá se-mena, da izorje polje in obseje. Kristjan sam kosí, žanje, mlati in spravlja žetev; toda agov človek ga vedno opazuje: poslednjič, kakor je že navada, aga s kristjanom vse nekako porazdelí.

V Bosni, pravi, ni nihče lastnik svojega imetka. Paša je zmožen vsakemu vzeti, kar ima, pa dati, komur mu je drago.

V Sarajevskem pašaluku ne smejo imeti svinj, v Sarajevem tudi v svinjaku ne. Ako se po nesreči kak

turčin tudi le z robom halje podrgne ob svinjino (meso, salo od svinje), se tisti dan ne smé „klanjati“ (moliti); namesto tega kimajo za pečjo in se kopajo.

Domačo besedo so tudi poturčenci ohranili; toda ko bi Turčin bil imel pomočke in misel jim turški jezik vsilovati, ni dvomiti, da bi ga bili tako zatajili, kakor so svojo vero. V Bosni se govori srbsko, mnogo pomešano s turškimi besedami. Trgovec, ki je prehodil vso Evropejsko Turčijo, je rekel, da povsod moreš go-voriti „bošnjački“, — celo v Carigradu, pravi, „je sve bošnjački, samo malo osmanliski in garčki“. To posled-nje pa je pač pretirano. Bošnjaki ne verjamejo, da tuje besede mešajo v svoj jezik, temuč še pravijo, da Osman-lija (turk) bošnjaške besede rabi. Akoravno je Sarajev-ski paša (1839) znal dobro turško, arabsko in arnavtsko (albansko), mu vendar ni bilo drago, če je kdo pred njim turško govoril; on je odgovarjal le bosnjaško in rekel: „naš slavni bošnjački jezik je od svih najlepši na svetu“.

Kristjani se v Bosni ne smejo imenovati Bošnjaki, ker tako mohamedanci le sami sebe imenujejo; kristjani pa so jim „raja“ ali „vlahi“. Akoravno pa so Bošnjaki in Osmanlije (pravi Turki) oboji mohamedani, pa se vendar strašno črtijo med seboj. Bošnjak pravi, da pod nebom ni grjega človeka od Osmanlije; Osmanlija pa pravi, da so Bošnjaci „poturice“ (poturčenci), in da so hudobniši od djaura (kristjanov); zato da jih je treba daviti in teptati.

Turki vedno javkajo, zakaj ni vojske, ter se ne bijejo ali z „Vlahom“ (kristjani) ali s „Kavrinom“ (stran-skim nevernikom). Ne delajo nič, razun rokodelcev in trgovcev. Drugi čepé in pravijo, čemu živijo, ko nikjer vojske ni.

Popotniku so večkrat očitali, ko ni mogel s pod-klonjenimi nogami po turško čepéti. Rekli so, da se je treba učiti sedeti po človeško, in ako prav se je rodil med Švabami (Švabe imenujejo vse, kar je unkraj Save), da je pa vendar zdaj prišel med ljudi, da se je treba toraj lepe poštene obnaše učiti, ter se svet ne posmehuje. „Zaboravi več jedanput taj pasji hadet“ — pozabi že enkrat to pasjo navado (po evropejsko sedeti) — so mu rekli. Drugi so pristavljali: pa poturči se, revše, po-turči!

Popotnik tudi pripoveduje, kako so ga otroci teh „poturic“ trpinčili; v Travniku, n. pr., so vanj kamnje in blato metali ter kričali: „Eno Kārsta! eno, udri Kārsta! daj pare (turšk denar), daj odkupi se!“

Mnogovrstne novice.

* *Sila veliko ljudi je preteklo leto bilo v Rimu ostrupenih po kozjem mleku, ki so znamenja kolere kazali in se še le čez 4 ali 5 dni po zdravniškem prizadevanju ozdravili. Preiskava je pokazala, da tisti ljudje, ki so več kozjega mleka popili, so huje zboleli. In od kod ta boleznin? Po kemiški preiskavi tega stru-penega kozjega mleka se je izvedelo, da je v njem bil znani hudi strup „kolchikin“, ki je v mleko prišel po tem, ker so koze na paši jedle trobeliko (mišjek, Schierling) in podlesk (Cholchicum). Znano je, da kozam ne škoduje trobelika in tobakovo perje, da pa tudi mnogo podleska morejo brez škode povžiti, ki je kravam hud strup, to dosihmal ni bilo znano. Profesor Ratti, ki je kozje mleko in pa to, kar so ostrupljeni ljudje izbljuvali, kemično preiskaval, je našel v vsem tem podleskovino (Colchicin), ki je ena najhujih strupov. S tem je bilo izpričano, da je kozje mleko bilo ostrupljeno po podlesku, katerega so koze na paši povžile.*